

Inatsisartut Inatsisit Atortinneqarnerannut Ataatsimiititaliaat

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
NVES@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

SAGSNR. 23/01414

12. APRIL 2024

SUIAASSUTSIKKUT KINAASSUSEQ, SUIAASSUTSIMIK TAKUTITSINEQ SUIAASSUTSIKKULLU ILISARNAATIT PISSUTIGALUGIT IMMikkoortitsinermut Illersuineq

AALLAQAASIUT

Nunatsinni Inatsisit atortinneqarnerannut ataatsimiititaliami, nunatsinni ataatsimoortumik immikkoortitsinnginnissaq pillugu inatsisissatut siunnersuut oqaluuserineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit pissutigalugit immikkoortitaanerup akiorneqarnissaa, inuit pisinnaatitaffii pillugit isumaqatigiissutini, EU-mi naligiissitaaneq pillugu maleruagassani Danmarkimilu immikkoortitsinnginnissamut inatsimmi illersorneqarnissaq pillugit, Inuit Pisinnatitaffiinut Instituti allakkiorpoq.

Tulliuttumi Naalagaaffinni Peqatigiinni (NP), Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Europami Isumaqatigiissummi (EMRK), EU-mi danskillu inatsisaanni suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit pissutigalugit immikkoortitsinermut illersugaaneq nassuiarneqassaaq. Inuttut pisinnaatitaaffiup suaassutsikkut kinaassutsimik illersuina, nunarsuaq tamakkerlugu nalinginnaasumik isumaqatigiissutaannginneranik takutitsivoq. Taamaalilluni illersuineq NP-iinni nunarsuarmi nunanit tamanit ilaasortaaffineqartumi sanngiinnersaavoq, Europami Siunnersuisoqatigiinni Europami nunanit Kangillernit Killernilu ilaasortaaffiusumi nukittunerulaarluni, danskillu inatsisaanni nukittunerpaalluni. Danmarkimi maleruagassat LGBT+-nik immikkoortitsinernut, uumissuineq tunngavigalugu pinerliinernut, oqaatsillu atorlugit uumissuinerup illersuisut, inatsisini assigiinngitsuni arlalippassuarniippat. 2022-imi inatsimmik allannguinerup kingorna, danskit inatsisaanni LGBT-nik illersuineq nukittorsarneqarpoq ersarissarneqarlunilu.

1. NAALAGAFFIIT PEQATIGIIT (NP)

NP-iit suaassutsikkut kinaassuseq pissutigalugu immikkoortitsinermut toqqaannartumik inerteqqutitalimmik isumaqatigiisuteqanngillat. Taamaattorli suaassutsikkut kinaassuseq tunngavigalugu immikkoortitaannginnissamut, nunani tamalaani inuttut pisinnaatitaaffiup illersugaanera, NP-iit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersoqatigiivisa uppersarsarpat.¹ Oqaluttuarisaanermi isigalugu NP-iinni suaqaqatinoortuunerup inatsimmik unioqutitsinerujunnaarnissaa uumissuinerlu tunngavigalugu pinerliinernut kinguneqarluartumik illersuinissamik nalagaaffiit pisussaaffeqarnerat, immikkut ukkanneqarsimavoq. Ukiuni kingullerni suaassutsikkut kinaassuseq atoqatigiinnikkullu isuma pissutigalugit immikkoortitsinermik ukkasineq annertusiararsimavoq. 2016-imi NP-iit Inuit Pisinnatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivi, suaassutsikkut kinaassuseq atoqatigiinnikkullu isuma tunngavigalugit, nakuuserfigineqarnermut immikkoortitaanermullu illersorneqarnissaq pillugu aalajangersaappat. Immikkut ilisimasalimmik arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik;

¹ Aalajangersagaq A/HRC/RES/17/19 af 14. juli 2011, Aalajangersagaq A/HRC/27/32, 26. september 2014-imeersoq kiisalu Aalajangersagaq A/HRC/RES/32/2, 15. juli 2016-imeersoq.

DANMARKIMI IMMikkoortitsinninnissaq pillugu inatsit

Suiaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit pissutigalugit suliffinni suliffillu avataanni assigiinngisitsinerup inerteqqutaanera, 2022-imi immikkoortitsisarneq pillugu inatsimmi ersarissumik ilanngunneqarpoq.⁸ Tamatuma saniatigut suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit, ammip qalipaataa tunngavigalugu immikkoortitsisarneq pillugu inatsimmi pillaasarnermullu inatsimmi aalajangersakkani, uumissuineq tunngavigalugu pinerliinerni sukannernerusumik pilaasarneq pillugu inatsimmi § 81, nr. 6, oqaatsillu atorlugit uumissuineri § 266 b, imm. 1-imi ilanngunneqarlutik.

Danmarkimi suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit tunngavigalugit assigiinngisitsinerup inerteqqutaanera, ass. arnamik inunnguutsimini suaassutsip namminerlu misigisap naapertuutsinninnerat pissutigalugu soraarsitsinerup inerteqqutaaneraniq nassataqarpoq.⁹ Taamaalilluni tamat ornittagaannut inuup suaassutsimik qanoq takutitsinera- soorlu atisanik qanoq ittunik toqqaaneq, qanoq nujalerisimaneq, tanissimaneq, pissusilersorneq, aalariaaseq imal. oqaluttariaaseq pissutigalugit iseqqusinngineq inerteqqutassaartaaq.

Inatsit allanngortinneqanngikkallarmata suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit inatsisini ersarissumik oqaatigineqanngillat. Suaassutsikkut kinaassuseq suaassutsimillu takutitsineq, assigiimmik pineqarnissaq pillugu inatsisini suaassutsimut atoqatigiinnikkullu isummamut ilaanerat, tunngaviusarsimavoq.

Nalinginnaasumik naleqqussarnissamut pisussaaffeqarneq imal. ataasiakkaatut pisuni aalajangersimasuni naleqqussarnissamut pisussaaffeqarneq atuutisneqassanersoq, danskit inatsiliorneranni isumaliutigineqarpoq.

Naleqqussarnissamut nalinginnaasumik pisussaaffeqarneq immikkut ittunik periarfissiinissamik pisussaaffeqarnermik nassataqarpoq. Pisussaaffik taamaattoq ataatsimoortunut sammitinneqartussaassaaq, inuup ass. atisaajartarfimmik atuinissaq kissaatigigaluarpaguluunniit atuutisinniarneqartussaassalluni. Akerlianik naapertuuttumik naleqqussarnissamut pisussaaffik inunntut ataasiakkaanut tunngatinneqassaaq aatsaallu pisariaqartitsilernerimi taamaaliortoqassalluni.

Inerteqqutaalernerani periarfissanik immikkut ittunik nutaanik piumasaqaateqartoqannginnissaa aalajangerneqarmat, naleqqussarnissamut nalinginnaasumik pisussaaffeqarneq atuutisinnineqanngilaq. Akerlianik inunntut ataasiakkaanut tunngatillugu naapertuuttumik naleqqussarnissaq Danmarkimi pisussaaffiuvoq, taamaalillutik unammilligassaasinnaajumaartussat aaqqiagiilluni aaqqiivigineqartassallutik. Pisussaaffiup tamatuma annertussusaanut, pisoq aalajangersimasooq apeqqutaassaaq, maannamuugallartorlu ikittuinnarnik aalajangiisoqarpoq. Taamaalillutik atisaajartarfinnut, kinaassusersiutinik atuinermut parnaarussivinnullu tunngasut immikkut apeqqutaalerput.

Atisaajartarfiit

⁸ Arnat angutillu nalogiissitaanissat pillugu inatsisip allanngortinneqarnera pillugu inatsit nr. 2591, 28. december 2021-imeersoq, suliffeqarfinni assigisaannilu assigiinngisitaanerup inerteqqutaanera pillugu inatsit, pillaasarnermut inatsit inatsisillu assigiinngitsut allat (lgbti-it assigiinngisitaanerumut, uumissuineq tunngavigalugu pinerliinernut oqaatsillu atorlugit uumissuinerit illersugaanerisa nukittorsarneqarnera, oqaatsit atorlugit uumissuinerit inunnik innarluutilinnik illersuineq). Uani pissarsiaasaapput:

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202112L00018>

⁹ Aarhusimi eqqartuussivimmi eqqartuussut 9. juni 2015-imeersoq.

Inunnguutsimit akkerliuserumik suaassuseqartutut misigisut atisaajartarfinnut suaassuseq tunngavigalugu immikkoortitikkannut periarfissaqamerannut tunngatillugu pisoqalerpat, tamanna aaqqiagiilluni aaqqiivigineqartassaaq. Tikeraat allat kannguttartuunerat eqqarsaatigalugu, ass. arnap inunnguutsiminit akkerliuserumik suaassuseqartutut misigisup ilaatigut arnat atisaajartarfiannik atuisinnaanginnera pissusissamisoorsinnaavoq pisariaqarsinnaallunilu. Taama pisoqarsinnaanera, Naligiissitaaneq pillugu Maalaarutini Aalajangiisartut aalajangiinerni nr. 9110-mi¹⁰ nr. 9383-imilu isummerfigaat.¹¹ Suliani taakkunani marlunni naluttarfiup arnamik inunnguutsiminit akkerliuserumik suaassuseqartutut misigisumik ilaqutariit atisaajartarfiannut inunnullu innarluutilinnut atisaajartarfiimmut innersuussinerata, naligiissitaaneq pillugu inatsimmut akkerliuseranik apeqquummut tunngassuteqarpoq. Aalajangiisartut naliliinerat naapertorlugu immikkut naliliineq tunngavigalugu kannguttartuunerlu eqqarsaatigalugu, maalaartup arnat atisaajartarfiat atorsinnaangilaa. Tamatumunnga atatillugu naluttarfik atisaajarfissamik allamik maalaartumut neqeroornikkut sapinngisamik pitsaanerpaamik aaqqiissuteqarniarsimavoq. Taamaammatt maalaartup arnat atisaajartarfianni atisaajarsinnaanginnera inatsimmut akkerliunngilaq.

Kinaassusersiutit

Inunnguutsimit akkerliuserumik suaassuseqartutut misiginermut kinaassusersiut kukkusoq atornerqarpat, tamannalu inuttaata inuttut naleqassusaanik innarliiniarneruppat inuttaanullu siooraasarinermik, akeqqersimaarnermik, nikassaanermik, ajukkunnermik imal. nuanniitsumik pilersitsiniarneruppat imal. sunniiniarneruppat, tamanna assigiimmik pineqarnissaaq pillugu inatsisinut akkerliuserinnaavoq. Akkerliuserumik kinaassusersiut eqqunngitsoq atornerqarsimappat, nalinginnaasumik oqaatsinik atuinermi oqartoorneruinnaarpat, assigiinngisitaanerup inerteqqutaaneranut akkerliusernaaq.¹² Suliami Assigiimmik pineqarnissaaq pillugu Maalaarutini Aalajangiisartuneeqsumi, ilaqutariinnut siunnersorti angajoqqaamut suaassusaaq nammineq misigisaanut naapertuutisinnitsumut, taamanikkut arnat ateqalereersimasumut arnatullu inuttut normoqartumut arnatullu atisaqartumut angutaaneraanera angutaagallaramilu aqqanik atuinera, nikassaanerusoq taamaalillunilu assigiinngisitsinerusoq, Aalajangiisartut naliliipput.¹³

Parnaarussiviit

Eqqartuussanik angutinut arnanullu immikkoortunut inissiisarnit, pingaarnertut inuttut normu- tassalu parnaarussap inatsisitigut suaassusaaq tunngavigalugu pisarput. Parnaarussap inatsisitigut suaassusaaq parnaarussap suaassutsikkut kinaassusaanik aamma/imal. inunnguutsimik suaassusaanik allaappat, inissiinissamut ataasiakkaani aalajangersimasumik naliliineq tunngavigineqassaaq. Naliliinerumik tamatumani – inummi pineqartumi parnaarussanilu allani isumannaallisaanissap eqqarsaatiginissaaq ilanngunneqarsinnaassaaq.

INERNILIINEQ

Suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsillu ilisarnaatit pissutigalugit immikkoortitsinerumut illersuineq, ukiuni kingullerni nunani tamalaani nunalu tamakkerlugu nukittunerulerpoq. Illersuineq NP-iinni sanngiinnersaavoq, tamatumunnga tunngatillugu nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissuteqannginnermik takutitsilluni. Akkerliuserumik innuttaasooq suaassutsikkut kinaassutsini pissutigalugu immikkoortitaappat, tamatuma EMRK-mut akkerliusernaaq

¹⁰ Assigiimmik pineqarnissaaq pillugu maalaarutini aalajangiisartut aalajangiigaat nr. 9110, 18. januar 2023-imeersoq. Uani pissarsiassaaq:

<https://www.retsinformation.dk/eli/accn/W20230911025>

¹¹ Assigiimmik pineqarnissaaq pillugu maalaarutini aalajangiisartut aalajangiigaat nr. 9383, 2. marts 2016-imeersoq. Uani pissarsiassaaq: [Ligebehandlingsnævnets afgørelse om køn - adgangsbegrænsning - ej medhold \(retsinformation.dk\)](https://www.retsinformation.dk/eli/accn/W20160302025)

¹² Assigiimmik pineqarnissaaq pillugu maalaarutini aalajangiisartut aalajangiigaat nr. 9528, 17. juni 2020-imeersoq. Uani pissarsiassaaq:

<https://www.retsinformation.dk/eli/accn/W20200952825>

¹³ Assigiimmik pineqarnissaaq pillugu maalaarutini aalajangiisartut aalajangiigaat nr. 10023, 27. september 2017-imeersoq. Uani pissarsiassaaq:

<https://www.retsinformation.dk/eli/accn/W20171002325>

ilimanarluinnarpoq. EMRK-mili illersugaaneq isumaqatigiissutip atuuffianut killeqarpoq taamaallaallu naalagaffimmit iliuuserineqartunut atuulluni.

EU-mi inatsisini, inuup suaassutsikkut kinaassusaa imal. suaassutsimik takutitsineq pissutigalugit assigiinngisitaanermut illersugaanissamut immikkut aalajangersagaqanngilaq. Suaassutsimik allannguissamik siunertaqartuni imal. suaassuseq allanngorlugu suliaritissimasuni, suaassutsikkut kinaassutsip illersugaanera, EU-mi eqqartuussivimmit akuerineqarpoq. EU-mi eqqartuussinikkut suaassutsikkut kinaassutsip ataatsimut isigalugu, assigiinngisitsinerup inerteqqutaaneranut ilaananik aalajangiisumik aalajangiisoqanngikkaluaq, suaassutsikkut kinaassutsip EU-ip naligiissitaaneq pillugu maleruagassiaani illersugaasinnaasutut, EU-Kommissionimit naliliivigineqarpoq.

Danmarkimi inuit, nalagaaffimmit inuiaqatigiinnilu privatinit iliuuseqartussanit, assigiinngisitaanermut illersugaapput. Tamanna suliffinni suliffiillu avataanni, suaassutsikkut kinaassuseq, suaassutsimik takutitsineq suaassutsikkullu ilisarnaatit tunngavigalugit, pisortat suliffeqarfillaunniit immikoortitseqqusaannginnerannik isumaqarpoq. Inerteqqulli nalinginnaasumik ininik ass. atisaajartarfinnik aalajangersimasumik aaqqisuussinissamik pisussaaffeqarnermik nassataqanngilaq. Taamaattorli aalajangersimasumik pisariaqartitsisoqaleraangat naammaginartumik nalimmassaasoqarnissaa piumasaqaataalluni.